

Bariş

Bariş sözcüğünü dünyanın pek çok bölgesindeki savaş ortamlarıyla yan yana getirildiğinizde 'nasıl, ne pahasına ve ne kadar sürdürülebilir' bariş sorularıyla karşılaşıyoruz.

Akın Atauz

05/10/2024

aatauz@yahoo.com

Bariş sözcüğü çok duyduğumuz, ama hem çok geniş bir kapsamı olduğu hem de ne tür bir bariştan bahsettiğimiz konusunda pek ayrıntıya girmedikimiz için ne kastettiğimiz/ istediğimiz şeyin ne olduğunu tam olarak anlatmak bakımından pek de net olamadığımız bir kavram...

Kavram çiftini genellikle “savaş ve bariş” olarak düşünürüz ve bu nedenle bariş, belki her zaman bir savaşla olmasa da bir mücadele ile elde edilen bir durum gibi düşünülüyor. Evde bariş, mahallede bariş ya da ülkede, doğayla bariş vb. gibi birçok durumda barişi düşünebiliriz. Yani şiddet içeren veya içermeyen, ama elde edilmesi için mutlaka mücadele vermek gereken bir kavram. Nasıl bir mücadele? Ne tür ortamlar söz konusu olabilir?

Son soru düşünceyi ister-istemez barışın adil bir barış olup-olmadığı konusuna getiriyor. Adaletin garanti edilmiş olduğu bir ortamdaki barış mı, yoksa adaletsizliğin son derece yaygın ve güçlü olduğu bir ortamda sağlanan bir barış mı?

Barış konusunu düşünürken, elbette, bir-kaç yüz kilometre uzağımızdaki **Gazze**'yi ya da **Lübnan**'ı veya **Suriye**'yi, **İsrail**'i atlayamayız. Ama **Ukrayna**'da devam eden ve sanki gerçek dışıymış gibi duran başka bir sıcak savaş daha var. Ve bütün savaşlarla birlikte ideal bir son olarak düşündüğümüz “barış” durumu var. Barış sözcüğünü bu savaş ortamlarıyla yan yana getirildiğinizde “nasıl bir barış?”, “ne pahasına bir barış?” ve “ne kadar sürdürülebilir bir barış?” sorularıyla karşılaşırız. Bu tür somut bir durumlarda barışçı olmak istiyoruz ama hangi barışı istediğimizi ve bunun nasıl elde edilebileceğini düşünmeden bu barışı istemenin ne kadar anlamsız ve budalaca olacağını hemen görüyoruz.

Kalıcı barış neden bir türlü olamıyor?

Barış ile adalet kavramlarını birlikte düşündüğümüzde “adalet” kavramının barış kavramı kadar nesnel bir tanımının yapılmasının çok zor olacağını hemen kavırıyoruz. Kime göre adil, nasıl tanımlanmış bir adalet? Burada nesnellikten giderek uzaklaşma riski çok yüksek. **II. Dünya Savaşı**'nı bitiren barış, adil bir barış mıydı? **Nazi** ve **Japon** diktatörlüklerinin insaniyetsizliği, genellikle (**Hiroşima** ve **Nagazaki**'yi ve bazı **Alman** kentlerindeki sivil halkın intikamcı bombardımanını düşünmeden) bizleri kolayca bu barışın adil olduğu düşüncesine getiriyor. Ama **I. Dünya Savaşı** barışı için bunu söyleyebilmek, kaybedenler son öğelerine kadar yok edilmediği ve tam olarak çökertilmediği için çok daha zor. Her iki yanıt da kuşkuyla dolu...

Ortadoğu, belki **Dicle-Fırat** arasındaki sulak-bataklık arazide ilk kentlerin ve devletin ve savaşların oluşmaya başladığı milattan önceki dört binli-üç binli yıllardan beri savaşı ve barışı yaşıyor. Neden barış hiçbir zaman kalıcı bir biçimde gelemiyor bu topraklara ve dünyanın diğer savaş alanlarına?

Bu soruya kolay bir yanıt alamayacağımız çok açık.

Benim de bir yanıtlım yok, ancak yine de şöyle bir hayal kurmayı yeğliyorum:

Acaba diyorum, toplumlar hangi etnisiteden veya hangi dinden-mezhepten gelirlerse gelsinler, hangi dilleri konuşuyor olurlarsa olsunlar veya tenlerinin rengi birbirinden farklı da olsa farklılıklarını koruyarak ama bir arada yaşamının değerini anlamış ve bunu koruma davranışını içselleştirebilmiş olsalar şiddetsiz ve barış içinde yaşamayı başarabilirler miydi?

Dünyada savaşırsız ve barış içinde yaşayan topluluklar olduğunu biliyoruz. Bunların çoğu ilkel **Okyanusya** toplumları. Bolluk-bereket ve zenginlik toplumları olmasalar da savaşmadan yaşayabilmeyi başaran küçük ve oldukça izole toplumlar. Başardıklarını daha büyük ve küresel olarak birbiriyle ilişkili modern (ve “uygar!”) toplumlar neden başaramasın ya da başaramıyor?

İnsanlık tarihinin başından (hatta belki daha öncesinden) beri yanıtlanamamış bir soruya bir yanıt bulunabileceği iddiasının gülünç olduğunun farkındayım. Ama hiç olmazsa daha barışçıl bir dünya düşüncesine/ perspektifine bakarken hangi bakış açılarının barış için daha büyük ve sürdürülebilir şanslar/ olasılıklar sağlayabileceğini düşünebiliriz?

Bu soruyu,” toplumda içselleştirilmiş ve gerçek, canlı ve gürbüzleşen bir demokrasinin varlığı olabilir mi?” diye yanıtlayabilirim. Ama bu önermenin hemen arkasından bugünün gerçekleri bir duvar gibi önümüzde beliriyor:

Demokrasiyi içselleştirmiş ve gerçekleştirmiş olduğunu düşündüğümüz **İsveç** ve **Finlandiya** halkları nasıl oluyor da bunca yıl sonra seçimlerde ırkçı partilere yöneliyor?

Nazizmin ve faşizmin bu kadar acısını çekmiş Alman ve **İtalyan** halkları neden ırkçı partileri tekrar seçiyorlar? Nazizmin acısını korkunç bir biçimde yaşamış **Fransız** halkı, neden ırkçı partiyi giderek iktidara yaklaştııyor?

Hatta daha da zor bir soru: 1930’larda **Almanya**’da ve güncel olarak **İsrail**’de gördüğümüz gibi, halklar bilerek ırkçı/ ayrımcı ve otoriter partileri demokratik yollarla seçebiliyorlar ve iktidara getiriyorlarsa demokrasiye güvenebilir miyiz?

Bu tür kuşkular demokrasiyi içselleştirmiş olsalar da toplumların “güven” hatta “güvenlik”, narsisizmin karşıtı olarak bir-aradalık ve dayanışmacılık, hümanizm ve canlıların her türüne karşı empati vb. türü birçok diğer özelliğe birden sahip olmaları gerektirdiğini düşündürüyor.

Peki, bütün bu önkoşullar ya da koşullar gerçekleşse bile barışın bir garantisi olacak mı?

Korkarım, olmayacak.

Bariş: Ne zaman ve nasıl?

Bu tür koşulların Ortadoğu'nun bütün toplumları için gerçek olmasını bekleyebilir miyiz? Geçmişten gelen ve birikmiş haksızlıklar, adaletsizlikler (hatta bazıları için alınmamış intikamlar) söz konusu olduğu sürece, **Filistin**, İsrail, **Arap** ve **İran** halkları, **Kürt** ve **Türk** halkları barişi bulmak için bocalamaya devam edecek mi? **İslam-şia**, **Hristiyanlık** ve **Musevilik** birbirinin amansız düşmanı olmayı sürdürecektir mi? İçselleştirilmiş bir demokrasi anlayışı ve onunla birlikte diğer paralel ilkeler 2024 Ortadoğu'sunda nasıl olacak da gerçekleşecek?

Bariş ne zaman ve nasıl gelebilir?

Bu sorulara ya da benzerlerine düzgünce yanıt bulamadığımız sürece otoriter bir üstün gücün (evrensel ve yerel sömürgeci bir tiranın) iradesine boyun eğen halkların baskı altında sessizce oturup buldukları "güvenlikten" hoşnut, yaşadıkları statükoya/ bariş adını vererek yollarına devam etmelerinin tek gerçekçi/ geçerli çözüm olduğunu kabul etmiş olacağız.

Yoksa **Birleşmiş Milletler** gibi (kurmaca) bir gücün **Bosna-Hersek**'te getirdiği gibi bir bariş getirmesini mi umacağız?

Ya da...

Akın Atauz

